

Forfatter: Claussen, Sophus

Titel: Antonius i Paris

Citation: Claussen, Sophus: "Antonius i Paris", i Claussen, Sophus: *Antonius i Paris*, udg. af Jørgen Hunosøe ; Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, [i samarbejde med Nyt Dansk Litteraturselskab], cop. 1990, s. 359. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-claussen01-shoot-idm140218341142416.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Antonius i Paris

Valfart

147

Titlen: SC's opr. forslag var *Stormstiger* (udtrykket nævnes f.eks. s. 163), men hans forlægger v. Gyldendal Peter Nansen insisterede som nævnt på *Valfart*, formentlig fordi han foretrak en titel, der angav, at bogen føjede sig til traditionen for beretninger om eur. dannelsesrejse, jf evt. kap. Modtagelsen f.eks. s. 328.

153

Silvio: af lat. silva: skov. Blandt udkast til *Ekbatana* læses (SC:SL IX:2 295): (...) *L'amor del forestiere poco dura*, ital. (...) udlændingens kærlighed varer kort. *Il forestiere:* ital. udlændingen, den fremmede; den, der kommer fra skovene.

155

Kron-Løgn: stor, grov løgn.

157

Gæstebud i Ekbatana: E. var en by i den oldpersiske provins Medien. SC alluderer til Alexander den Stores erobring af det store perserrige, spec. til det gæstebud, Darius 3.'s statholder i Baktrien fyrsten Oxyartes lod foranstalte som tegn på sin overgivelse. Her lod han 30 jomfruer føre ind, blandt disse sin datter Roxane, som Alexander blev forelsket i og ægtede 328 f.Kr. (se n.ts. 197). Gæstebudet fandt dog ikke sted i E., men i Gazana. Herodot (1, 98) fremhæver paladset i Ekbatana for dets pragt og skønhed. Hovedkilderne til historien om A.'s felttog er den gr. historieskriver Arrianos' *Anabasis* (4. bog) og Plutarchs Alexander-biografi (se n.t.s. 14). Se også n. til *Maaltider i Siena* (s. 197). Navnet E. optræder i Verlaines digt *Crimen Amoris* fra *Jadis et Naguère* (1884) (*Oeuvres* s. 378 og 1161).

158

Célimène: i Molières skuespil *Misanthropen* (førsteopf 1666) er C. navnet på den kokette skønhed, hovedpersonen Alceste er forelsket i. Han trækker sig til sidst forbitret tilbage fra hende og verden. - Jf også Verlaines digt *À Célimène* (11.2.1895) (*Oeuvres* s. 1023). - *Myrtehæk:* myrten er sm. m. rosen Afrodites yndlingsblomst. Bryllups- og jomfruelighedssymbol.

163

Ørnerede: jf. digtet *Valfart* (1897): *Der fandtes Ømereder/i den gamle Kongemur.* (SC:SL 11,91). - *Napoleon og Hanrej:* Napoleon I Bonaparte (se n.t.s. 36) ægtede i 1796 Marie Josephine T. de la Pagerie (1763-1814). At forholdet mellem ægtefællerne var ustabil allerede under N.'s 1. felttog til Italien, s.å., fremgår af hans breve til J., jf. evt. Bent Aagaard: *Kvinderne omkring Napoleon* (1969) s. 61f.

167

De Breve (...): Citatet har ikke kunnet identificeres. Afvigelser i manus tyder på, at det er fiktivt. Red. Bent Aagaard bekræfter, at formodningen er sandsynlig. - *Slagene ved Lodi og Marengo:* Hhv. 10.5.1796 (under 360 N.'s 1. felttog til Italien 1796-1797) og 14.6.18 (under hans 2. felttog til I.). SC blander de to felttog sammen.

169

Ekbatana: se n.ts. 157. - *Syrings:* flojte, lavet af flere rør; panflejte.

170

Kileskrift: oldpersisk skrift m. kileformede tegn, især anvendt i assyriske og babyloniske indskrifter på bl.a. lertavler. Tydningen voldte endnu på SC's tid sprogvidenskaben problemer.

173

Piemont: landskab i NV-Italien, mod den fr. grænse. - *en Kage med Flødeskum:* se cvt. brev til Karen Topsøe (FL I, 199). - *Mont Cenis:* pas i Vestalperne på hovedvejen ml. Frankrig og Italien, opr. anlagt af Napoleon I. - *(Kultur-)Nevrose:* fr. stavemåde. Ludvig Meyer: *Fremmedordbog* medtager for første gang ordet *Neurose*, *Neurosis:* *Nervesygdom* i 5. udg. 1878. - *Lombardiet:* nordital. landskab ml. Piemont mod v. og Venetien mod ø.

174

Paris lumière: fr. »lysets Paris«. Udtrykket stammer fra oplysningstiden og refererer til »fornuftens lys«. - *lasciv*: sanselig, vellystig. - *Fogliette*: ital. vinflaske. - »*Sød som Skyggen af et Vintræ*«: kan alludere til udtryk fra Højsangen. - *Sicilien, hvor der var Bønderoprør*: i beg. af 1890'erne var der uroligheder på Sicilien, især bl. de nødlidende landarbejdere. Uroen bredte sig siden til Syd- og Mellemitalien. - *agrarisk*: som vedrører bønder el. landbrug. - *Italiens elendige Førere*: f.eks. dav. førsteminister *Crispi* (1887-1891 og 1893-1896) og tidl. førsteminister *Giolitti* (1892-1893).

175

Genova: havneby, vigtig handelsplads i NV-Italien, i regionen *Ligurien*, dvs. den smalle kyststrækning langs Genuabugten fra den fr. grænse til Speziabugten. - *Genoveserinder (...)* i *Fantasidragter*: se evt. FL I 199.

177

Romerretten: romerrigets vidt udbyggede lovgivning, som blev grundlaget for retsvæsnen i de romanske og tysktalende lande, men ikke i Norden. - *Hvilke Elskere (...)* *de Brobyggere*: siden Den sp. Arvefølgekrig 1701-1713 havde Italien været domineret af Østrig, indtil landet erobredes af *Napoleon I* i årene 1796-18. Efter hans definitive nederlag genindtog Østrig på Wienerkongressen 1815 sin tidligere stilling som stormagt i området. - Op gn. 18-tallet skabte tanken om et frit, republikansk og samlet Italien en stærk frihedsbevægelse (il *Risorgimento*, »genrejsningen«). I 1859-1861 lykkedes det den sardinske førsteminister *Camillo Cavour* (1810-1861) m. fr. støtte at fordrive østrigerne 1859-1866. Den sardinske og piemontiske konge *Vittorio Emanuele II* (1820-1878), konge af Italien 1861-1878, kunne nu sm.m. *Cavour* og guerillalederen *Giuseppe Garibaldi* (1807-1882) samle det meste af landet som kongerige, der 1866 udvidedes m. *Venezia*. - Frihedsbevægelsen var antiklerikal, og pavens verdslige magt reduceredes gradvis. 1870 indlemmedes Pavestaten i kongeriget. - *Ponton(er)*: stort flydelegeme; anvendes bl.a. som underlag for broer. - *Montecitorio*, Palazzo di M., påbeg. 1650 af arkitekten og billedhuggeren *G.L. Bernini* (1598-1680). Siden 1871 parlamentsbygning. - *Eviva Italia!*: ital. »Leve Italien«. - *Toscana*: mellemital. region omfattende bl.a. *Siena* og *Firenze/Florens*. Det velstående F. blev centrum for den ital. renæssances kunst og litteratur, der støttedes af de rige købmandsfamilier, især *Medici'*erne.

361

180

Zither: strengeinstrument m. flad lydkasse. - *den gamle Bro*: Ponte Vecchio, den ældste af broerne over *Arnofloden*, der gennemløber *Firenze*. Broen er fra 1345. - *Soldo*: ældre ital. mønt; 5 centesimi.

181

Strozzi: fornemt renæssancepalads, opført 1489-1538 for slægten S., der var *Medici'*ernes konkurrenter. - *Michelangelo Buonarroti* (1475-1564): ital. billedhugger, maler og arkitekt med tilknytning til *Firenze*, hvor flere af hans værker ses. - *Benvenuto Cellini* (15-1571): florentinsk guldsmed og billedhugger. En buste af ham ses på Ponte Vecchio. Flere af hans skulpturer findes i *Firenze*. Hans selvbiografi (se n.ts. 183) er en vigtig kilde for kendskabet til renæssancetiden.

182

de Hundrede Byer: se AP 11. - *Oldtidens Etrurien*: det nuv. *Toscana* var en del af det højt kultiverede oldtidsrige *Etrurien*. Efter at E. ca. 280 f.Kr. var helt undertvunget af romerne, mistede det sin betydning.

183

pietà: ital. barmhjertighed, fromhed. Også betegnelse i kunsten for fremstillinger af Jomfru Maria m. Kristi afsjælede legeme i sit skød. På Michelangelos *P.*-gruppe (1499-1500) i Peterskirken i Rom synes de to figurer at have samme alder. Jf s. 222 og gengivelse s. 318. - *Benvenuto Cellini*: i sin levnedbeskrivelse (påbegyndt 1557) fortæller C. (kap. 79), hvordan han for at hævne sig på en grov krovært først overvejer at skære *halsen* over på værtens heste, men i stedet sønderskærer kroværelsets senge og sengetøj, hvorefter han flygter. - *Fiasco*: ital. kurveflaske.

185

»*Gravene*«: *Via dei Fossi*, gade i det indre *Firenze*.

186

den gamle Storhertug: ikke identificeret. - *den gode, gamle Forordning*: ikke identificeret.

188

Bobolihaven: bag renæssancepaladset Palazzo Pitti. Haven er anlagt efter tegning af bygmesteren og billedhuggeren Il Tribolo (15-1550).

189

at Siena laa ved Havet (...) ondt om *Kærligheden*: se evt. Karen Topsoes brev til SC (FL I 209-210).

190

Petition: bønsskrift. - *to Arbejderførere*: i notesbog 33 har SC et notat (fra Rom 11.5.1894) om sin fascination af en artikel i socialistbladet *La Rejorma* m. portrætter af to socialistledere, som han beskriver i en form, der næsten ordret svarer til karakteristikken her. - Spaltningen i den socialistiske utopi ml. følelse og fornuft, som SC i disse år søger heling af, diskuterer han også med vennen, den ital. socialist Claudio Treves (1869-1933) (se Litteraturlisten). - »*professore*«: ital. titel; bruges om lærere uden for underskolen.

195

terra di Siena: ital. jord fra S., lerholdig okker anvendt som gulbrunt farvestof - *Dante Alighieri* (1265-1321): toscansk digter; hovedværk *La Divina Commedia* (ca. 1307-1320), da. *Den guddommelige Komedie*. Værket er opdelt i tre afsnit: *Inferno* (helvede), *Purgatorio* (skærsilden) og *Paradiso*. M. Vergil v. sin side gennemvandreren dødsriget, hvis forskellige grader af helvedeskval skildres, fortsætter gn. skærsilden og møder v. paradisets port Beatrice, som fører ham til den højeste salighed.

197

Viktor Emmanuels-Pladsen: Vittorio Emanuele (se n.ts. 177) blev 1860 valgt til konge i Toscana. Piazza Vittorio Emanuele el. Piazza del Campo 362 er byens centrale plads, stammer fra middelalderen og er bygget som en halvkreds om et forsænket midterparti - *Raadhuset*: Palazzo Pubblico, fornemt gotik-palads, opført 1297-1310. - *Sodomas Fresker*: Giovanni Antonio Sodoma (egl. Bazzi) (1477-1549): ital. maler med tilknytning til Siena. En række af hans fresker med religiøse motiver ses på rådhuset. Hans fresker *Alexander og Roxanes Bryllup* (1514) (gengivet her s. 315) og *Alexander og Darius' Familie* (»Ekbatanas Kongedotre«) findes i Villa Farnesina, Rom. - *en berømt, gammel Brønd*: Fonte Gaia (»Glædens brønd«) med marmorrelieffer, udført 1409-1419 af Jacobo della Quercia (1371/74-1438), billedhugger fra Siena. - *Chianti*: vin fra C, et bjerglandskab mellem Firenze og Siena. - *Nobile*: ital. adelsmand.

198

Luna: egl. by i Etrurien, men også navn på månegudinden (luna: lat og ital. måne). - *Delsole*: ital. »af solen«.

200

Palmesøndag: (fest for) den dag, Jesus drog ind i Jerusalem og hilstes af mængden m. palmegrene. Den katolske kirke har en særlig palmeprocession på denne dag. R kaldes også Lazarus' søndag, efter den genopvakte L. (Johs. 11, 1-44); digtets førstelinie henviser nok til den fattige Lazarus (Luk. 16,20). - *Michelangelo*: i Sienas domkirke findes enkelte arb. af M., feks. Piccolomini-alterets 4 helgenstatuer (1501-1504).

201

Lovsalsfesten: lovhyttefesten var opr. jodernes festligholdelse af høsten, hvor man boede i lovhytter; senere fejredes den m. procession m. grene.

205

Porta Camollia: nordlig port til den tredjedel af Siena, der kaldes Terzo di Camollia. - *Frederik den anden* (1194-1250): ty. kejser, konge af Sicilien, hvorfra han udvidede sin magt til at omfatte store dele af Italien. Som korsfarer lod han sig udråbe til konge af Jerusalem. I øvrigt var han religiøst fordomsfri, havde sympati for islamisk kultur og var kritisk ovf. kristendom og pavedomme. Ved sit hof i Syditalien udviklede han en kultur, der bestod af byzantinske, arabiske og normanniske elementer. F. var således en tidlig renæssancefyrste. Ved giftermål 1225 m. den fr. Isabella af Brienne og personalunion ml. Tyskland og Sicilien styrkede han trods pavens modstand forbindelsen ml. nord og syd. Marmortavlen - i virkeligheden en sojle - er dog ikke opstillet af F. Den viser den habsburgske kejser Frederik III (1415-1493) v. hans indtog i Siena sm. m. Eleonora af Portugal, som han ægtede 1452 i Rom. - *piazza d'anni*: ital. eksercerplads. - *Naar Ørnene parres (...)*: se n.t.s. 163.1 *Lø* knyttet elementerne *Sol*, *Mannor*, *Ørn* til Napoleon.

206

Sorte Slor (...): jf. varianter i forb. m. *Længsel efter Neapel* (SC:SL III 115 og IX:2 444. Mht. farvernes mulige symbolindhold se evt. III 212 m. henv.) - *Navarra*: middelalderligt kongedømme på grænsen ml. Frankrig og Spanien. På Frederik II's tid under fr. herredømme. - *Muhamedaner*: se Tidsbilledet. - *Burgund*: fr. hertugdømme, der i middelalderen stort set omfattede det nuv. Bourgogne.

207

Skærekiste: aflang kasse, hvori hakkelse blev skåret m. en skærekniv.

208

Rabbi: hebr. min herre/mester, titel for jødiske lærde. - *Palmerne*: Luk. 19,41. - *Vellugt*: se evt SC:SL III 184. - *Cremona*: by i Norditalien, beromt for fremstilling af violiner.

363

210

nedstyrtet til Helvede: digtet indeholder træk fra nedstigningen i spiral til Helvede i Dantes *Den guddommelige Komædie*, jf. n.t.s. 195. - *Kvarter*: V1/4 alen, 6 tommer.

211

Toscanerinde (...) *salve*, jf. evt. Pietå-skildringen s. 223. - *olla paterna*: »fædrene krukke«: gryderet. - *Horats Dage*: Quintus Horatius Flaccus (65-8 f. Kr.): rom. digter. H. besynger i sin digtning landlivets glæder.

213

Flik-flak: det lydmalende ord betegner også en slags dansetrin.

214

Petrarcas Sonetter: Francesco Petrarca (1304-1374): ital. digter. Samlingen // *canzoniere* rummer bl.a. en række lidenskabelige kærlighedsdigte til hans elskede Laura. - *Chiusi*: by i Sienas provins; knudepunkt på banelinjen Firenze-Rom.

216

Ringspil: hentydning til *Odyseen* VI: Nausikaa og hendes terners boldspil. - *Hexameter-Takt*: det klassiske, urimede seksfodsversmå, f.eks. fra Homers *Iliaden* og *Odyseen*.

217

»som en lille Drossel (...)«: *Den guddommelige Komædie*, *Skærsilden* XIII, 122. - *Gylp*: klukkende lyd.

218

Tizian, Tiziano Vecellio (ca. 1487-1576): ital. maler. Blandt hans kvindefigurer ses ingen m. roser i håret. - I manus findes flg. prosaoptegnelse: *Misericordia:/Jeg sprænges af denne Kløverduft,/som kommer inde fra min Sansning/Jeg er mættet med Sol og Fryd til mine Dages Ende/og vil til mine Dages Ende behøve Overbærenhed Barmhjertighed/Jeg er fyldt af en Fryd, hvorfor jeg næsten (? : ulæseligt verbum)/Jeg er som et Skib helt omspændt af Luer/og en Gud, som har mig kær, øger Ilden/og lader mig opbrændes som Offer til evige Magter/Hav Medlidenhed med mig. I Medmennesker/hav Medlidenhed,/som jeg selv er opfyldt af Medlidenhed/Men frygter I Ilden/da gaa ikke om Bord.*

219

den tredie Republik: oprettet 1871 efter den fr.-ty. krig og Pariserkommunen. - *Friheden, Ligheden og Broderskabet*: oprindelsen til dette revolutionære slagord skyldes oplysningsfilosoffen CL de Montesquieu (1689-1755). *Liberté, Égalité, Fraternité* blev 1789-revolutionens devise og brugtes som inskription på off bygninger under både revolutionen og den 2. republik 1848-1852.

220

Musselin: tyndt, fint uld- el. bomuldsstof - *Myrter*: jf n.t.s. 158. - *Pontifex Maximus*: P.M., lat. største brobygger, var ypperstepræst i det gi. Rom. Senere knyttedes titlen til paven. - *Monte Pincio* m.m.: de nævnte lokaliteter afgrænser i store træk det gl. Rom hhv. i retningen nord-syd og vest-ost. - *Kolossæum*: stort amfiteater, opført af de to rom. kejsere Vespasian (69-79) og Titus (79-81).

221

Penater og Larer: rom. skytsguder for familien; husguder.

222

Obelisk: Peterspladsen er elliptisk; på dens midte findes to springvand samt en 25 m høj ægyptisk obelisk m. flere lat. inskriptioner. Blandt dem må SC tænke på pave Sixtus V's *Christus vindit/Christus regnat/Christus imperat/Christus ab omni malo/plebern suam/defendit*: Kristus sejrer, Kristus hersker, Kristus befaler, Kristus beskytter sit folk mod alt ondt. - På begge sider af pladsen og i forb. m. Peterskirken løber Berninis kolonnader m. 284 doriske marmorsøjler. - *Foliant*: meget stor bog.

223

umbrisk: fra den mellemital. region Umbrien.

364

224

Pompeji: blev begravet i aske og pimpsten v. Vesuvs udbrud 79 e.Kr. Byen var omgivet af en mur på 3,2 km. - *Ricini*: evt. anden staveform af Resina, der ligger 7 km s.ø. f. Napoli v. foden af Vesuv. Den er bygget dels over det gl. Herculaneum, dels på lavastrømmen fra Vesuvs udbrud 1631. - *Lacrima Christi*: lat. Kristi tåre(r), vin fra Vesuvs omegn. - *Novice*: person, der gennemgår en prøvetid inden endelig optagelse i et kloster. - *Porta Marina*: hovedindgangen til Pompeji; førte tidl. ned til havneområdet. - *Ovid* (43 f.Kr. - 17 e.Kr.), rom. digter. I *Metamorphoses* («Forvandlinger») skildrer han forvandlingsfabler fra den gr. og rom. mytologi. - *Vox*: de pompejanske freskomalerier er bl.a. karakteristiske v. deres gule og mørkrøde farver og de større figurbilleder af en blank overflade, der af nogle forskere tilskrives en voksteknik i forb. m. væggenes behandling m. marmorstøv.

225

Kippe: beværtning, knejpe. - *Venus*: byens skytsgudinde; rester af et tempel for hende ses til højre for Porta Marina. I Apollontemplet findes en Venus/Afroditestatue. - *Neptun*: havets gud, svarer til gr. Poseidon. - *Jupiter*: svarer til gr. Zeus. J.-templet er byens største tempel. I tempelcellen har man fundet et Jupiterhoved af marmor (nu på Nationalmuseet i Napoli). - (*Hjerte*)*muskel*: også: musling.

229

Om SC's ophold i Napoli: se Litteraturliste. - *Et Billed paa min Væg (...)*: se SC:SL IX:2 320.

231

Kame'(er): udskåren sten m. ophøjet figur.

232

den store, skandinaviske Kafé: se n.t.s. 131.

233

Mænd uden Ære (...) *Bjærgene saa blottede for Treer (...)*: I BaO 61 f. citeres det toscanske ordsprog om genoveserne *mare senza pesce, montagne senza alberi, uomini senza fede, e donna senza vergogna* («hav uden fisk, bjerge uden træer, mænd uden pålidelighed, kvinder uden undseelse»). - *Maurer*: nordafrik. arabere. - *Gallerier*: galleria: ital. tunnel, passage. - *Kolossal-Statuer*: et eksempel er måske den gigantiske mandsfigur hugget ud i en klippe v. byen Monterosso 74 km ø. f. Genova. - *da Ligurien var pavelig Provins (...)*: se n.t.s. 177. - *Rapallo*: badeby 34 km ø. f. Genova.

234

en drukken Grises Grynten: måske allusion til *Odyseen*, X. Jf. n.t.s 243. - »*De trolovede*«: Alessandro Manzoni (1785-1873) romantiske klassiker *I Promessi Sposi* (1828), hist. roman og kærlighedshistorie, samtidig en nykatolsk, etisk-religiøs belæring om at give sig ind under forsynet.

235

Mont'Allegro: bjerg nær Rapallo m. valfartskirken Madonna di Mont'Allegro. Se evt. Litteraturliste. - *Santa Margherita* di Ligure: badeby 3 km fra Rapallo. - *Klerisi*: præsteskab. - *Renan*, Joseph Ernest (1823-1892): fr. religionshistoriker, dengang især kendt - og forkæret - for sin udogmatiske skildring af Jesu liv *Vie de Jésus* (1863).

236

Clara: om den biografiske Clara Robinsson, se Litteraturliste. - *Silén*: en satyr i Dionysos' følge.

238

klerikal: gejstlig. - *Ægteper*: se n.t.s. 125.

240

Jean-Jacques Rousseau: se n.t.s. 57. Citatet er fra *Confessions* (skrevet 1764-1770, udg. posthumt), 6. bog. (*Oeuvres complètes*. Udg. af 365 B.Gagnebin og Marcel Raymond. *Bibliothèque de la Pléiade* (1959) bd. I s. 233). - *en romersk Kardinal*: ej identificeret.

242

Det tabte Paradis: titlen ændret fra *Sang af en Vejfarende* (se f.eks. udkast og usign. renskrift i notesbog 34). Den hentyder evt. til John Miltons dobbeltværk *Paradise Lost* (1667) og *Paradise Regained* (1671). - *Et Skærsommer-Æventyr*: måske hentydning til Shakespeares komedie *A Midsummer Night's Dream* (1600). - *Vandringsmand*: genkendes fra *Sommer* (SC:SL II 79). - *Keruben* vogtede indgangen til paradiset have (1. Mos. 3, 24).

243

dæk Disk: jf. s. 264, 278 og *Tronprætendent* (SC:SL IX 127). - *Tryner*: jf. *Odysseen X* (Kirke, der omskaber Odysseus' mænd til svin) og *Livets Kermesse* (SC:SL IV 65). - *beded*: jagtede; evt. allusion til *Odysseen X*, vers 156-184.

244

Saa toge de (...): folkevisen *Den talende Strengelig* behandler et internationalt motiv (ses også i *Grimms eventyr: Der singende Knochen*): af to søstre foretrækker bejlerne den yngste, som den ældste derfor drukner i havet. Spillemand finder det ilanddrevne lig og laver instrumenter af dets dele. Da de spiller til den ældste søsters bryllup, robes mordet, og hun henrettes. *Danmarks gamle Folkeviser* nr. 95 har 18 opskrifter, men her nævnes harpen ikke. E.G. Geijer og A.A. Afzelius: *Svenska folkvisor* 3. udg. (Uppsala, 1957-60) indeholder 2 opskrifter, som nævner harpen, der dannes af møens bryst, fingre og hår. - *Visestumpen* s. 244 synes at stamme fra en af de sv. eller ty. opskrifter i da. oversættelse.

247

Min Mand -: Se Efterskrift og Litteraturliste.

248

Kastellet: formentlig fæstningsanlægget langs Genuas østl. bygrænse, nær Stazione Orientale. - *Henrik fra Holberg*: i H.s komedier hedder tjeneren, den mandlige intrigemager, ofte Henrik. - *il campo santo*: kirkegård, anlagt 1867 lidt uden for Genua, med storstilede gravmæler og en rotunde m. marmorsøjler.

250

Nervi: badeby 11 km ø. f. Genua.

254

Epitafierne: gravskrifterne.

255

Drik ikke med mig i Vin (...): jf. »Drink to me only with thine eyes...« af Ben Jonson, 1616. - *Garden, der dør (...)*: *La garde meurt et ne se rend pas* er tillagt general Pierre Cambronne (1770-1842) under slaget v. Waterloo 1815.

262

»*Den talende Harpe*«: se n.t.s. 244. - *Sanpierrezarena*: Sampierrezarena/San Pier d'Arena.

263

Poseidon: gr. navn for havets gud. P. var modsat Zeus en urolig, vild naturgud. Har hos Homer tilnavnet *Jordrysteren*. - *Skylla og Karybdis*: i *Odysseen XII* skildres O.'s sejlads gn. et snævert sund ml. to høje klipper. Den søfarende har valget ml. at blive opslugt af uhyret S., der bor i en hule i den ene af klipperne, eller af hvirvlen C. v. den anden. - *Æneas*: rom. sagnhelt, kendt fra Vergils (70-19 f.Kr.) *Æneiden*, der beskriver hans

omflakken på havet efter Trojas undergang, indtil han omsider nåede Italiens fastland. Siden erobrede han Latium og grundlagde dermed Romerriget. - Æ. optræder også i *Illiaden*, men hverken her eller i *Æneiden*³⁶⁶ håner Æ. Poseidon. - *Herkules-Støtterne*: bjergene Kalpe (Gibraltar) og Abyla (Ceuta) v. indgangen til Middelhavet. - *hvalt*: hvælvet.

264

Ordet: jf. Joh. 1, 1-4.

271

»*Klæd dig i Rosenrødt*«: jf. digtet *Eleonora Duse* (1894), SC:SL VII 161.

273

den Bro, som Hannibal (...): broen Ponte di Annibale i Rapallo er fra romertiden. Karthagos hærfører Hannibal (247-183 f.Kr.) skal have passeret den under 2. puniske krig (219-201 f.Kr.).

274

Herkules/Herakles: den gr. halvgud H. er blevet opfattet som urbillede på mandskraften. If. visse tolkninger blev han ophøjet til gud efter at have løst tolv opgaver, der krævede overmenneskelig kraft. - *som Michelangelo i det Sixtinske*: M.'s storslåede udsmykning af Det sixtinske Kapel i Vatikanet udførtes hovedsagelig 1508-1512 og var også fysisk et hårdt, krævende arbejde. - *die Nixe*: ty. badenymfen, havfruen.

275

Fossilie: forstening. - *Bryderen Lenau*: ej identificeret. L. er også pseudonymet for den østr. forfatter Nikolaus Niembsch v. Strehlenau (1802-1850). Hans lyrik var stemningsbevæget og tungsindig, tit m. et præg af *Weltschmerz*, der havde træk til fælles med de senere fr. dekadenters *langueur*.

276

en kristen Ven«: Johs. Jørgensen (se n.ts. 76), som besøgte SC i Rapallo i dagene o. 1.7.1894. Se FL I 230 f. o.a.s.t.

278

indtil Solen sig bjærged: *Odyseen* IX, 556-557.

279

Rafael Raffaello Santi da Urbino (1483-1520): ital. maler. I Rom findes talrige værker af R, i Vatikanet således f.eks. *Marias kroning* (ca. 1500) og *Den sixtinske Madonna* (1512), begge m. fremstillinger af *Engle og Serafer*. - *Giulio Romano*, Giulio di Pietro de Gianuzzi (1499-1546): ital. maler, elev af Rafael. Flere af hans værker ses i Vatikanet, bl.a. en fremstilling af *Marias kroning* (1525) efter tegning af Rafael. - *Ozon*: koncentreret iltform. - *Portofine*: havneby 5 km fra St. Margherita di Ligure. - *Kyklop(er)*: i gr. mytologi en enøjet kæmpe. - *den syge Kejser Friedrich (...)*: formentlig den kræftsige Friedrich III (1831-1888), konge af Preussen og ty. kejser. Han havde tilknytning til Italien og tilbragte sine sidste år i San Remo v. Genuabugten. Se evt. FL I 256.

280

et toscansk Kloster: klosteret i den umbriske bjergby La Rocca. Her opholdt JJ sig aug.-okt. 1894 sm.m. vennen Mogens Ballin, der var konverteret 1893 (se Tidsbilledet). - »*blinde se*« (...) »*de døde staar op*«: Matth. 11, 5.

282

Troja: oldtidsby i det nordv. Lilleasien; i de homeriske digte kaldt Ilion. Eposet *Illiaden* handler om grækernes erobring af T. ca. 12 f.Kr.; tillægges Homer (8. årh. f.Kr.). - *Sat sapienti*: lat. »Nok for den kloge«, egl. *Dictum sapienti sat est*: »Et ord til den forstandige er nok« fra den rom. komediedigter Plautus' (ca. 254-184 f.Kr.) *Persa* 7,19.

283

Schlemihl: i den ty. forfatter Adalbert v. Chamisso's (1781-1838) novelle *Peter Schlemihls wundersame Geschichte* (1814, da. 1841) sælger P.S. sin skygge til djævelen. - *Kandahar*: by i Afghanistan. -

Claussen, Sophus, *Antonius i Paris*, cop. 1990

Billedhuggeren Rousseaud (...) den lille Rousseaud: navnet R. optræder i notesbog 31. - *Crébassat*: En tegning forestillende C. findes i notesbog 34.

367

284

Carnot, Marie-François Sade (1837-1894): fr. præsident fra 1887. Moderat republikaner, alm. vellidt og respekteret i og udenfor Frankrig. C. blev myrdet i Lyon af en ital. anarkist, Caserio, 24.6.1894. - *bakkantisk*: løssluppen.

286

den hjemkomne Søn: jf. lignelsen om *Den fortabte Søn*, Luk. 15.

368